

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!

Karkerên hemû welatan yekbîn!

ÇEK-AL

Demokrasi savaşını yükselt!

Yıl:11, Sayı:266, 3 Eylül 1984

Ordu sorunu üzerine

Komünistlerin birinci görevi, burjuva ordusunun gerici yapısını anlamak, açığa çıkarmaktır. Bu propaganda ordunun hem ülke içinde işçi sınıfının savaşımına karşı oynadığı rol, hem de ülke dışında burjuva yayılcılığının aracı olarak oynadığı rol göz önünde tutularak yapılmalıdır. Bunun ötesinde komünistlerin temel bir görevi de orduyu ve devleti çözülmeye, parçalanmaya götürecek olan koşulların oluşmasına yardımcı olmaktır. İşçi sınıfının ve halkın savaşımının ülke çapında ayaklanma düzeyine çıkarılmasıyla ordunun bölünmesi ve parçalanması olanaklı olur.

Bu yazı H. Erdal, Ayla Antepli, Hatice Dağlı, Nizam Sucu ve Ozan Öncü yoldaşlardan oluşan çalışma gurubunca hazırlanmıştır.

I

Ordu sorununun neresindeyiz?

Ordu anlayışı ve orduya karşı tutum konusu her zaman oportünist "resmi" TKP ile TKP-İşçinin Sesi arasındaki temel ayrılık noktalarından birisi oldu.

R. Yürükoğlu yoldaşımız konuya yanaşmalar arasındaki köklü farkı "Açık yanıt vermek zorundasınız" yazısında aydınlatmıştı. Bağımsız bir ideoloji ve daha sonra parti olarak İşçinin Sesi'nin temel kuruluş bildirgelerinden biri olan bu yazıda Yürükoğlu yoldaşımız şu iki soruyu sormuştu:

"Türkiye ordusu ileri demokratik halk devrimi dışında 'halkın ordusu' durumuna getirilebilir mi?

"Kapitalist devlette ordu-militarizm ayrımları yapıp tüm 'kötülükler'i militarizme yüklemek doğru bir tutum mudur? Kapitalist devlette ordu ile militarizm ayrılır mı? Biri birinin örgütlenişi, biri birinin düşüncesele varlığı değil midir?"

Birkaç ay sonra aynı görüş ayrılıkları, Yürükoğlu yoldaşın Üçüncü Program ve Görevlerimiz kitabında daha geniş olarak ele alındı. Kitabın sorunu özlü biçimde koyan ilgili bölümünden uzunca bir alıntı yapalım. Yürükoğlu yoldaş TKP Üçüncü Programı'nda ordu konusuna yanaşımı eleştirerek şunları yazdı:

"Programın Türk burjuva ulusçuluğunu okşayan, kesinlikle düzeltilmesi gereken bir

önemli bölümü de ordu üstüne görüşlerin öne sürüldüğü bölümdür.

"Önceki bölümlerde yaptığımız gibi, bu konuda da ilk olarak Programın ilgili bölümünü okuyarak başlayalım:

"1. Türkiye Komünist Partisi, orduyu emperyalistlerin, NATO'nun, işbirlikçilerin, militarist kliğin elinden kurtarmayı öngörür.

"2. Ordunun ana yığını, erleri ve assubayları ile halktan, emekçi yığınlardan gelmez. Ordu, memlekete dalan emperyalistlere karşı Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda kurulmuştur. Bundan ötürü görevi emperyalizme karşı, işbirlikçilere karşı savaşmak, yurdun bağımsızlık, egemenlik ve halkın demokratik haklarını savunmaktır.

"3. Oysa ordu, emperyalistlere dayanan işbirlikçiler, militarist klik eliyle, sıkıyönetimlerle, halka, işçi sınıfına, bütün öteki devrimcilere karşı vurucu güç olarak kullanılmaktadır.

"4. Yurtsever subayların, erlerin yeri, halkımızın yanındadır. Anti-faşist, anti-emperyalist cephenin içindedir."

"Hiçbir komünist partisi, Marksizm-Leninizme bağlı olduğu sürece, burjuva ordusunu egemen sınıfların 'elinden kurtarmayı' öngöremez, düşünemez, düşleyemez! Hem de devrimden sonra! Ciddi bir komünist, devrimle birlikte ancak burjuva ordusunun dağıtılmasını, yerine halk ordusunun kurulmasını öngörebilir.

"Sonra, 'ordu, memlekete dalan emperyalistlere karşı ulusal kurtuluş savaşında kurulmuştur. Bundan ötürü görevi emperyalizme karşı, işbirlikçilere karşı savaşmak, yurdun bağımsızlık, egemenlik ve halkın demokratik haklarını savunmaktır' demek ayıp bir demagojiden başka birşey değildir. Burjuvazi, hem dışta, hem içte düşmanlarına karşı ordu kurmuş diye bu ordu halkın çıkarlarını savunur mu? Onun görevinin,

varoluş nedeninin ne olduğu hem bilim hem yaşam açısından ortada değil mi?

"Programın ordu bölümü açıktan Kemalist liberal burjuvaziye hoş gözükme çabası içindedir. Orduyu kırıp parçalamadan, 'içindeki gerici, faşistleri temizleyerek' onun halk ordusu yapılabileceğini öne sürüyor.

"Bu ordu bölümünün işçi sınıfı ve onun bilimi önünde suçunu iyice ağırlaştıran bir nokta da, bu bölümün programda *İleri demokrasi* ana bölümünün içinde yer almasıdır. Yani, ileri demokratik halk devrimi öncesinde yapılabilecek bazı reformları değil, *devrimden sonra*, devrim programı içinde yapılacak şeyi anlatıyor." (R. Yürükoğlu, *İşçinin Sesi Yayınları*, "Üçüncü Program ve Görevlerimiz, Eylül 1979, s.58-60)

Bunların yazılmasından kısa bir süre sonra ve Türkiye'de devrimci durumun varlığını inkar etmelerine "haklı gerekçeler" bulma gereksiniminin baskısı altında menşevikler orduya yaklaşımlarına yeni bir "teorik" öge eklediler: "Döneme devrimci durum diyebilmek için üst yapının çökmesi, ordunun, polislin bölünmesi gereklidir."

Buna karşı *İşçinin Sesi* şu görüşü getirdi ve savundu:

"Kapitalizm öncesi devrimlerde, yeni toplum düzeni eskinin bağrında gelişirdi. Kapitalizmden sosyalizme geçişte ise işçi sınıfının önce erki ele geçirip, eski üst yapıyı parçalaması, yeni üst yapıyı ve alt yapıyı kurması gerekir. Kapitalizmde eski üst yapı çatlar, çözülmeye başlar ama hiçbir zaman kendiliğinden yıkılmaz. Çünkü sosyalizm kapitalizmin bağrında gelişmez.

"Bu nedenle değil devrimci durum var demek için, ileri demokratik halk devrimine beş kala bile burjuva üst yapısının kendiliğinden tümüyle çökmesini, yıkılmasını, erkin elimize 'düşmesini' bekleyemeyiz. Özellikle devletin ordu gibi can alıcı kurumları için bu hiç beklenemez. Lenin bu yüzden 'vurmadan devrilmez' diye vurguluyor. Devrimci durum var demek için en can alıcı burjuva üst yapı kurumlarının armut gibi parçalanvermesini beklemek, devrimi ortadan kaldırmak demektir.

(...)
"Ordunun bölünmesi, devrimci durumun değil, devrimin üst bir aşamasının göstergesidir. Ayaklanmanın bir biçimidir. Ordu içinde kaymalar ve bölünmeleri yığımsal devrimci svaşım ve örgütlü yığınların somut fiziksel gücü yaratır. Bu svaşımın bir parçası da ordunun tabanını kazanma svaşımıdır. Svaşımın başarısı, yaratılan kaymalar ve bölünmeler, erki kesin olarak ele geçirmenin koşullarını yaratır." (*İşçinin Sesi*, sayı:117-118)

İşçinin Sesi, aynı zamanda şunu da ekledi:

"Neresinden tutarsak tutalım, Türkiye'de devrimci durumun varlığını reddetmeye çabalayan tüm yeni oportünist 'teoriler' mantıksal olarak kaçınılmaz bir biçimde Marksist-Leninist devrim teorisinin yadsınmasına varıyor. Oportünist mantık özünde devrim kavramını, yığın eylemini, devrimci svaşımı ve proletarya diktatörlüğünü yadsıyor. Onlar devrimci durumu ilerletecek ve derinleştirilecek yığın eyleminin, devrimci svaşımın yerine, 'devrimin' kendilerine gümmüş bir tepsi içinde hediye edilmesini bekleyen pasif bir anlayışı yerleştiriyorlar. 'Dönemde devrimci durum diyebilmek için üst yapının çökmesi, polislin ve ordunun bölünmesi gerekir' diyen anlayışın ardında yatan mantık budur.

"Kaldı ki, Türkiye'de ordunun ve polislin bölünmesi süreci başlamıştır. Bunu görmek için kör olmak gerekir. Toplum polislinin durumu ortadadır. Bu bölünmenin daha ilerleyebilmesi, ordusuyla, jandarmasıyla, polisliyle tam bir bölünmeye, hareketsizliğe varabilmesi için, kapitalizmin bekçisi bu kurumların, önlerinde yığınların somut-örgütlü-fiziksel gücünü görmeleri gerekir. Bu da bizim görevimizdir." (*agy*, s.9)

12 Eylül darbesiyle ordu sorunu yeni bir anlam kazandı. Emir-komuta zinciri içinde ordu ülke üzerinde diktatörlüğünü

kurdu. Daha doğrusu, *üniformalı finans-kapital* kendi doğrudan ve açık şiddete dayanan diktatörlüğünü kurdu.

"Üniformalı finans-kapital" formülasyonu, finans-kapital ve ordunun üst kademeleri arasındaki yakın bağı çok güzel anlatıyor. Yaşam menşeviklerin orduyu yöneten sınıftan "kurtarma" görüşlerinin ne denli büyük bir saçmalık olduğunu gösterdi.

Ama menşevikler kendi saçmalıklarına çok "sadık"tırlar. Yeni çıkardıkları menşevik *Program*'a göre, "ulusal demokrasi, yurtsever erlerin, assubay ve subayların, aydınların ve gençliğin..." işbirliği ile kurulacak. Hem de bu "ulusal demokrasi" altında "devletin demokratikleştirilmesi", "ordu'nun ulusal bağımsızlığı ve demokratik kazanımları korumakla görevlendirilmesi; ordunun iç yapısının demokratikleştirilmesi; baskı, dayak vb. uygulamaların kaldırılması" sağlanacak.

Sanki bir faşizm dönemi yaşanmamış gibi menşevikler ordu konusunda başladıkları yerde duruyorlar. Hâlâ orduyu kurtarmakla uğraşıyorlar!

Menşeviklerle tartışmak bu yazımızın amacı değildir. Burada yalnızca şunları vurgulamak istiyoruz:

1. Marksizmin temel sorunlarından olan ordu sorunu, *İşçinin Sesi* ve menşevikler arasındaki temel ayrışma noktalarından birisidir.

2. *İşçinin Sesi*, devrimci durumda ve faşizm döneminde, günün koşullarının gerektirdiği gibi ve onların ışığında ordu sorununu ele aldı ve aydınlattı.

3. Bugün Türkiye'de yeni bir dönemeç yaşıyoruz. Bugünkü yeni koşullarda ordu sorununa yeniden bakmakta büyük bir yarar ve gereksinim vardır.

Bir kez, rejim çözülme süreci içindedir. Ordu açık diktatörlük görevinden geri adım atmak zorunda kalıyor.

Bu ordu aynı zamanda görülmedik bir boyutta ve görülmedik bir hızda "modernleştiriliyor".

Bir süredir Türkiye sınırlarında, özellikle İran ve Irak sınırlarında harekete geçti ve geçiyor.

Şimdi biz bu yeni gelişmelerin ışığında ordu sorununa bir daha bakalım.

II

Bazı genel sorular

Ordu ve devlet

Devletin temel bir aygıtı olarak ordu tanımından başlayalım. Biliyoruz ki "devlet uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin bir ürünü ve anlatımıdır". Devlet, "toplumun üstünde duran bir kamu gücüdür." Üretim dışsal koşullarını güvence altına almak ve bu yüzden de özellikle sömürülen sınıfı varolan üretim biçimi içinde belirlenmiş baskı koşullarında tutmak amacıyla özel bir sömürücü sınıfın örgütüdür." (F. Engels, *Anti-Dühring*'den aktaran Lenin, *Devlet ve Devrim*)

Devlet erkinin temel araçları ordu ve polistir. Bu "özel silahlı güçlerin" yanısıra hapishaneler ve her tür baskı kurumları da devletin öteki aygıtları arasındadır.

Ordu ve devlet arasındaki ilişkide, ordu ve onun bugünkü rolünü anlamamız açısından önemli üç nokta vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Önce, nasıl devlet biçimleri ve yöntemleri bir üretim biçiminden diğerine değişiyorsa ve geliyorsa, aynı şekilde ordu biçimleri ve yöntemleri de değişir ve gelişir.

Lenin, *Devlet* adlı yazısında bunu şöyle anlatıyor:

"Bu aygıt, diğerlerini yöneten bu insanlar gurubu, bu şiddetin insanlara karşı ilkel bir sopayla mı, köleci toplumdaki daha mükemmel silah tipleriyle mi, Orta Çağlarda ortaya çıkan ateşli silahlarla mı, ya da son olarak 20. yüzyılın teknik şaheserleri olan ve modern teknolojinin en son buluşları olan modern silahlarla mı uygulandığına bakmaksızın her

zaman belli baskı ve fiziksel güç araçlarına sahiptirler. Şiddet yöntemleri değişti, ama devletin var olduğu her yerde, her toplumda yöneten, hükmeden, güçlerini korumak için dönemin teknik düzeyine uygun fiziksel baskı araçlarına, şiddet araçlarına sahip olan bir insanlar gurubu vardır." (Lenin, *Toplu Yapılar*, İng. basım, c.29, s.478)

Hem devlet, hem ordunun gelişmesinin altında ekonomik gelişme yatıyor. Engels bu ilişkiyi şöyle anlatıyor:

"Güç salt iradi bir eylem değildir, ama işleme konulmadan önce çok gerçek ön koşulların varlığını gerektirir, yani araçları. Bunların en mükemmeli, daha az mükemmel olanından daha üstündür. Ayrıca bu araçların üretilmesi gereklidir. Bu ortak olarak silah adı verilen daha mükemmel güç araçlarının üreticisinin, daha az mükemmel araçların üreticisine daha üstün olması sağlar. Tek bir cümlede gücün zaferi, silah üretimine dayanır. Bu da genel olarak üretime, 'ekonomik güce', 'ekonomik duruma' gücün avucundaki maddi araçlara dayanır." (F. Engels, *Anti-Dühring*, İng. basım, s.199-200)

"Kısaca, her zaman ve her yerde gücü zafere ulaştırılan ekonomik koşullar ve ekonomik güç araçlarıdır. Bu araçlar olmadan güç, güç olmaktan çıkar." (*agy*, s.204)

Çeşitli üretim biçimlerini ekonomi, ekonomik yapı ve sömürü biçimiyle tanımlıyoruz. Bu üç öge üretim biçimlerinin belirleyici özellikleridir. Güç ve onun örgütlenmesi (ordu) yalnızca bu ögelerin belirlediği ve bu ögelere bağlı olan bir araçtır.

"Amaç, ona ulaşmak için kullanılan araçlardan nasıl 'daha temel'se, tarihte, ilişkinin ekonomik yönü siyasal yönünden daha temeldir." (Engels, *agy*, s.192) Diğer bir anlatımla, ekonomik gücün düzeyi daha yüksekse, doğrudan gücün üretimde oynadığı rol daha azdır. İnsanlık köleci toplumdaki feodalizme ve oradan kapitalizme ilerledikçe, üretimi ve sömürüyü yürütmenin aracı olarak fiziksel zorun rolü azaldı, dolaylı ekonomik zorun rolü arttı. Feodal serf köleden "daha özgür"dür, üstündeki fiziksel zor daha azdır. Ücretli işçi serften daha özgürdür ve genel olarak üstünde fiziksel baskı yoktur. Bu gelişme çizgisi devletin ordusu ve polisliyle erimesiyle son bulacaktır.

Bununla birlikte bu gelişme çizgisi düz bir çizgi değildir. Bu, sınıf svaşımı, iç svaşım da içine alan svaşım ve devrim çerçevesinde ilerler. Bu nokta bizi devlet ordu ilişkisinde *ikinci* önemli konuya bağlar. Yukarıda sözünü ettiğimiz uzun tarihsel dönemi ele alırsak, görüyoruz ki, insanlık daha alt üretim biçimlerinden daha üst üretim biçimlerine doğru ilerledikçe gücün ve ordunun rolü düşme eğilimi gösterir. Daha üst düzeyde bir ekonomik gelişmede, fiziksel zorun yerine daha büyük ölçülerde bir ekonomik zor geçer.

Ama özel bir üretim biçimi içinde "sömürülen sınıfı varolan üretim biçiminin belirlediği baskı koşullarında tutmak" için kullanılan doğrudan fiziksel zorun derecesi, sınıf svaşımın düzeyine bağlıdır.

Devlet ve ordu egemen sınıfın ellerindeki araçlardır. Egemen sınıfın çıkarları genel olarak ekonomik gelişmenin ve toplumun çıkarlarıyla üst üste düştüğünde araçlarla (güç) amaç (üretim ve ekonomik gelişme) arasında bir çelişki yoktur. Ancak egemen sınıfın çıkarları ekonomik gelişmenin çıkarlarıyla artık üst üste düşmediği zaman, araçlarla amaç çelişkiye düşer. Bu üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin bir diğer anlatımıdır.

Böyle bir dönemde, egemen sınıf, ekonomik ve toplumsal gelişme *pahasına* kendi erkini ve ayrıcalıklarını korumak için zora, "silahlı güçlerine" başvurur. Gelişmeye *karşı* svaştığını şu gerçek de gösteriyor: Erkini sürdürmek için kullandığı araçlar (zor) zaten ekonomik gelişmenin kendisinin giderek eskittiği

araçlardır.

Egemen sınıfların *karşı devrimci* güç kullanımına karşı devrimci sınıfın *devrimci* zor kullanımı başlar. Engels bunu şöyle açıklıyor:

"Zor, yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesi, ... toplumsal hareketin onun yardımıyla kendisine yol açarak ilerlediği, eski, fosilleşmiş siyasal biçimleri yıktığı bir araçtır." (Engels, *agy*, s.220)

"...Her devrim, devlet aygıtını parçalayarak, çıplak sınıf svaşımını, egemen sınıfın kendisine hizmet eden özel silahlı güçleri restore etmek için nasıl çabaladığını ve ezilen sınıfın, sömürülenlere değil, sömürülenlere hizmet edebilecek bir çeşit yeni bir örgütlenme yaratmak için nasıl uğraştığını bize açıkça gösterir." (Lenin, *Devlet ve Devrim*)

İngiltere'de bugünkü durum bu ikilemin en güncel örneklerinden birisidir. Bir yandan güç, üretimde uzun süredir doğrudan bir rol oynamıyor. Bu ülkede yıllardır sınıf svaşımı göreceli olarak düşük bir düzeydedir ve barışçıl biçimler almıştır. Bu durum, sömürülen sınıfı baskı altında tutmak için egemen sınıfa geleneksel olarak bir dizi daha dolaysız ve daha ince biçimler kullanma olanağı tanıdı.

Ancak bu ülkenin yıllarca toplumsal kontrolün "uygar" bir örneği olarak gösterilen silahsız polislinin, zor kullanımı son yıllarda görülmemiş bir artış gösterdi.

Bu bizi ordu konusunda *üçüncü* önemli noktaya götürüyor. Ordu, devletin elinde bir güç aygıtı olarak *ikili* bir role sahiptir: Zaman zaman diğer devletlere karşı bir svaşım aracı olarak kullanılan ordu, ülke içindeki düşmanlarına karşı devletin her zaman silahlı bekçiliğini yapıyor. Lenin şöyle diyor:

"Her yerde, tüm ülkelerde düzenli ordu, yabancı düşmana karşı, iç düşmana karşı kullanıldığı kadar çok kullanılmaz. Her yerde düzenli ordu gericiliğin silahı, emeğe karşı mücadelesinde sermayenin uşağı, halkın özgürlüğünün celladı olmuştur." (Lenin, *Toplu Yapılar*, c.10, s.56)

Ordunun bu ikili rolü nedeniyle bir devletin dışarıda svaşımı yükseltmesi ve ülke içindeki sınıf svaşımının düzeyi arasında yakın bir bağ ve karşılıklı bağımlılık vardır. "Silahlı taburlarını" nereye yerleştireceğine karar verirken devlet bir yandan iç cepheyi, öte yandan da dış cepheyi dikkate almak durumundadır."

Bir yandan şunu söyleyebiliriz:

"Bir ülkedeki sınıf svaşımı ayaklanma aşamasına ulaşmışsa, devlet silahlı güçlerinin büyük bir kısmını dışarda bir svaşım için kullanma 'özgürlüğü'ne sahip değildir." (*İşçinin Sesi*, sayı: 264)

Öte yandan ordunun dışarıda bir svaşım uğraşması, ülke içinde ordunun baskıcı rolünü oynama yeteneğini sınırlar, özellikle svaşım başarısızsa ülke içinde devlet erkini ve burjuvazinin yönetimini zayıflatır.

Ordunun svaşım zayıflaması, özellikle svaşım başarısızlığı çoğu kez devrimci mücadeleyi hızlandırmaya ve ülke içinde devrimci sınıfın utkusunu kolaylaştırmaya yardımcı olmuştur. Ordu Rusya'da Ekim devriminde ve Çin'de 1949 devriminde böyle bir rol oynadı. Son olarak, Falklands (Malvinas) svaşımında Arjantin ordusunun başarısızlığı Arjantin'de faşist rejimin çöküşünü getirdi.

Genel olarak yukarıda açıklamalar getirdiğimiz orduyla ilgili bu üç noktayı aklımızda tutarak, özel olarak burjuva ordusunun özelliklerine kısaca değinelim.

Burjuva ordusu

Bugün burjuva ordusunun yapısını ve rolünü değerlendirmede yardımcı olabilecek üç nokta vardır. Bunlar bugün burjuva ordusunun *gerici* karakterini

anlamada bize yardımcı olmalıdır. (Şunu baştan açıkça koyalım ki, burjuva ordusunun gericiliği, hem emperyalist ordular, hem de emperyalist olmanın kıyasında olan ya da emperyalist olma uğraşında olan geliştirmekte olan ülkeler orduları için geçerlidir.)

Önce, şunu söyleyelim: Nasıl kapitalizm ve burjuva devletleri feodalizmle ve feodal devletle karşılaştırıldığında tarihsel olarak ilericiyse, burjuva ordusu da feodal orduyla karşılaştırıldığında, ama yalnızca karşılaştırıldığında tarihsel olarak ilericidir.

Feodal orduyla karşılaştırıldığında burjuva ordusunun ilericiği, iki nedenden kaynaklanıyor: Birincisi ordunun parçası olduğu burjuva devletin göreceli ilericiği. İkincisi, tarihte ilk görüldüğü şekliyle burjuva ordusunun yığın karakteri ve halk ordusu olma özelliği. Engels ve Marks burjuva ordusunun bu özellikleri konusunda şunları yazıyorlar:

"Amerika bağımsızlık savaşı (1786) ve Fransız devrimi (1789), 'savaşın insan malzemesindeki bir değişimin sonucu olan yeni bir savaşa yöntemi' getirmişti. Bu savaşlar tüm halkı silahlandıran devrimci bir sistem getirdiler." (Engels, *Anti-Dühring*, s.202-203)

"Modern savaş Fransız Devrimi'nin gerekli bir ürünüdür. Onun ön koşulları burjuva ve küçük köylülerin toplumsal ve siyasal kurtuluşudur. Burjuvazi parayı, küçük köylüler askerleri sağladılar. Günümüzün dev ordularının yaratılması için her iki sınıfın feodal ve lonca zincirlerinden kurtulması gerekiyor. Ayrıca modern ordulara gerekli silahları ve yeterli miktarda eğitimli personel sağlamak, askerlere belli düzeyde bir eğitim vermek, toplumsal gelişmenin bu aşamasıyla bağlı bir zenginlik derecesi ve eğitimi de aynı şekilde gerekli kılıyor." (Marks, *Marks-Engels Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.10, s.550)

Kısacası, daha üstün bir üretim biçimi daha üstün bir orduyu getirmiştir.

Marks, burjuva ordularının feodal ordulara göre iki üstün yeteneğinden söz etmektedir. Hareket üstünlüğü ve yığın karakteri.

Feodal ordulardaki uyusukluğa karşın "hareket üstünlüğü" her yönüyle burjuva ordularının bir özelliğidir. Ama hareketlilik, ordunun yığın karakterinin tamamlayıcı ve gerekli parçası değildir. Sık sık onun yerine geçer.

"Yığın karakteri hareket üstünlüğü kadar modern uygar orduların önemli bir özelliğidir." (Marks, *agy*, c.10, s.552)

"Hareket üstünlüğü gibi, saldırının yığın karakteri, toplumun daha üst bir aşamasının gerekli bir sonucudur ve özellikle günümüzde silahlı yığının toplam nüfusa oranı, daha aşağı toplum düzenleriyle uyusmayacak kadar fazladır.

"Modern savaş burjuva köylülerin kurtuluşunu öngörür. O bu kurtuluşun askersel anlatımıdır." (Marks, *agy*, c.10, s.553)

Burada bizim için önemli nokta yalnızca feodal toplumla karşılaştırıldığında burjuva toplumun ilericiğini görmek değil, bu ilericiğin geçici, tarihsel, kısa ve sınırlı olduğunu, ilerici-likten gericiliğe doğru yol aldığını görmektir.

Burjuvazinin ve burjuva devletin ilerici rolü sona erdiğinde, burjuva devleti bir kez gericileştiğinde, onun aygıtı, burjuva ordusu da gericileşir. Burjuva devletin gerici doğası orduya yansır.

Devleti korumakla işlevlendirilen ve "sınıf egemenliği aygıtı"nın silahlı parçası olan ordu artık ulusal, devrimci ve yığınsal bir ordu değildi. Bir yandan insansal savaş malzemesi değişti: "Bütün halkı silahlandırma devrimci sistemi (zenginlerin bedel ödeyerek kendilerini kurtardıkları) zorunlu askere gitme sistemine indirildi. Bölgedeki büyük devletlerin çoğu bu sistemi kabul etti."

(Engels, *Anti-Dühring*, s.203)

Öte yandan yığınsal orduların azalması ve sanayinin gelişmesiyle birlikte vurgu silahlara yöneldi. Silah üretimi geniş ölçekli endüstrinin bir kolu oldu:

"Modern savaş gemisi, büyük ölçekli endüstrinin yalnızca bir ürünü değil, aynı zamanda onun bir örneği, yüzen bir fabrikasıdır... Savaş gemisinin... yalnızca yapımı değil aynı zamanda kullanılması da modern büyük ölçekli endüstrinin bir kolu oldu." (Engels *agy*, s.207)

Savaş gemilerinin geliştirilmesini, onların hava ve karadaki karşılığı olan savaş uçakları ve tankları geliştirilmesi izledi.

Bir yandan, bu teknolojik gelişme, savaş yöntemlerini ve örgütlenmesini olduğu kadar yengi ve yenilgiyi de ekonomik koşullara, "nüfusun nitelik ve niceliğine ve teknik düzeye" doğrudan bağımlı kılmıştır. (Engels, *Anti-Dühring*, s.205)

Öte yandan, teknolojik gelişme kendisini, askersel alanda da kapitalin aynı yoğunlaşması, sabit sermayenin büyümesi (makinelere, vb.) ve endüstride görüldüğü gibi insan unsurunun eylemden alıkonulması olarak yansıtıyor.

Endüstride, "her bir önemsiz fabrika işçisinin özel hüneri bilimle birlikte son derece küçük bir nicelik olarak yok olur. Fabrika mekanizmasında vücut bulan dev fiziksel güçler ve emek yığını o mekanizmanın kendisiyle birlikte 'efendi'nin erkini oluşturur." (Marks, *Kapital*, c.1, s.423)

Savaşta erler yığınıyla ilgili olduğu kadarıyla, her bir asker "özel hüneri" savaş silahlarının büyümesiyle yok olmaya doğru eğilim gösterir. "Kendi" tarafının askersel gücü önünde cüceleştirilen her bir asker "diğer" tarafın askersel gücü karşısında da "topun ağzına" sürülüyor. (Bu "gelişme" I. Dünya Savaşı'nın siper çatışmasında "en yüksek" noktasına ulaştı. Ufak bir askersel amaç ya da kazanım için yapılan koskoca katliamlar I. Dünya Savaşı'nın diğer bir özelliğidir. Aynı durum bugün İran-İrak savaşı için de söz konusudur. Modern savaşın kara ve hava güçlerindeki gelişmeler izledi: (Tanklar ve uçaklar)

Bir yandan bu teknolojik gelişmeler, savaşın örgütlenmesi ve yöntemlerini, zaferi ve yenilgiyi ekonomik gelişmeye, "nüfusun nicelik ve niteliğine, teknik gelişmesine" çok daha doğrudan bağımlı kıldı. (Engels, *agy*, s.205) Öte yandan bu, aynı sermaye yoğunlaşmasını, sabit sermaye (makinelere, vb.) büyümesini ve endüstride oluşmaya başlayan insan ögesinin giderek öneminin azalmasını savaş meydanında yansıttı.

Nasıl teknolojinin gelişmesi, kapitalizmin temel özelliklerinden biriye, aynı şekilde silahların ve askersel teknolojinin gelişmesi üstüne vurgu da burjuva ordusunun temel özelliklerinden biridir. Bugün burjuva ordusunun gerici karakterini göstermede ikinci önemli noktadır.

Bugün askersel teknoloji öyle yüksek düzeyde bir "mükemmelleşme"ye ulaşmıştır ki, bu teknolojiye sahip olan burjuvazilerin temel sorununu, onu dünyayı ve kendilerini tahrip etmeden kullanma yolunu bulmaktır.

Günümüzde nükleer silahları içine alan güçlü askersel teknolojinin kullanılıp kullanılmayacağı, varlığı ve hatta daha ileri gelişmesi ve "mükemmelleşmesi" dünya çapında bugün burjuvazinin gerici karakterini çok iyi yansıtan bir kanıttır.

Bunun başka bir yönü vardır. Bu bizi günümüzde burjuva ordusunun üçüncü temel özelliğine bağlıyor. Bu özellik, ordu beslemenin fiyatı ve topluma dayattığı ekonomik yüküdür. Bu yöne Marks şöyle işaret ediyor: Ordular "toplumun vazgeçemeyeceği en pahalı kurumlar haline geliyor. Toplumun en güçlü, en yararlı kesimlerini emiyor. Toplum üretici olmayan bu kesimleri beslemek zorunda bırakılıyor." (Marks, Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, c.4, s.249)

Bu gözlem bugün 100 yıl önce olduğundan çok daha doğrudur. Hem gelişmiş (emperyalist) hem de az gelişmiş ülkelerde silahlanma yarışı yalnızca fiziksel olarak yok olma tehlikesini getirmekle kalmıyor, aynı zamanda ülkeleri ve halkları ekonomik olarak yutmakla tehdit ediyor.

"Az gelişmiş ülkelerde ordu" konusu

Birşeyi tekrarlayalım: Yukarıda burjuva ordusunun gerici karakteri üstüne söylediğimiz herşey günümüzde, hem burjuva emperyalist devletlerin orduları hem de emperyalist olmaya çabalayan burjuva devletlerin orduları için geçerlidir.

Dünya komünist hareketinde ve Türkiye'de yansıdığı gibi ordunun "ulusal" ve "yurtsever" olduğu görüşü uzun süredir varolan bir eğilimdir. Türkiye'de olduğu gibi diğer bir dizi az gelişmiş ülkelerde ordunun bunun tersini kanıtlayacak bir tutumu olursa bu, "küçük gerici bir kliğin" ya da emperyalizmin etkisine bağlanarak açıklanıyor ve ordunun "ulusal", "yurtsever" kesimleri ona karşı mücadeleye çağırılıyor.

Az gelişmiş ülke ordularının doğal olarak milliyetçi ve yurtsever oldukları görüşü genel olarak bir ya da iki görüşe dayanıyor. Birinci görüş şunu savunuyor: Dünya emperyalist hiyerarşisinde bağımlı ya da bağlı konumda olan bu ülkeler bu bağımlılıktan dolayı emperyalizme karşı mücadele ederler. Bu mücadele, yabancı düşmana karşı tüm sınıfları ve katmanları birleştiren bir "ulusal kurtuluş" mücadelesidir.

Diğer ulusları ezen ve dışarıya genişleme çabasında olan ülkelerin ulaştıkları kapitalist gelişme düzeyi *İşçinin Sesi*'nde yıllarca tartışıldı ve yanıtları verildi. Bu nedenle burada bu tartışmaya girmeyeceğiz. Şunu söylemekle yetinelim: Bir kez bir ülke böyle bir kapitalist gelişme düzeyine ulaştığı zaman ortak ulusal çıkarlara sahip bir proletarya ve burjuvazinin varlığından söz edilemez. Böyle bir ülkede artık "ulusal" burjuvazi, "ulusal" devlet, "ulusal" ordu olamaz.

Az gelişmiş ülke ordularının otomatik olarak "ulusal" ve "yurtsever" olduğunu savunan ikinci görüşe göre, ordu öncelikle halk yığınlarından gelen askerlerden oluştuğundan, ordunun yapısını bu yığınlar belirliyor.

Bu görüş *Atılım*'da yıllarca sık sık savunuldu:

"Fakat ordunun gövdesi, er ve subaylar, özellikle genç subaylar, memleketin bağımsızlığından, halkın özgürlüğünden, demokratik bir düzenin kurulmasından yanadırlar.

"TKP silahlı kuvvetleri devrimci hareketin önemli bir kolu saymaktadır. Faşizmi yumruk yapan Demirel'in karma hükümetini alaşağı etmek ve ilerici, halkçı bir hükümet kurmak için sürdürülen savaşa ordu destek olmalıdır." (*Atılım*, Nisan 1975, s.3)

Orduyu parçası olduğu ve hizmet ettiği devletle, toplumda ordunun oynadığı nesnel role bakarak açıklamak yerine, bu başaşağı duran yaklaşım, herşeyi tepetaklak ediyor, orduyu onun içinde yer alanların sosyal konumlarıyla tanımlamaya çalışıyor. Bu temel mantıksal çarpıtmaya bir diğer çarpıtma eşlik ediyor: Gelişmekte olan ülkelerin ordularının işçi ve emekçi yığınlarından oluşması geliştirmekte olan ülkelere özgü birşeymiş gibi ele alınıyor. Oysa ki kapitalist dünyanın her yerinde her ordunun tabanını halk sınıflarının üyeleri oluşturur.

Açıktır ki Marksist bir ordu anlayışı, orduya hiçbir "yurtsever", "devrimci" ya da "ilerici" misyon yüklemeyiz. Ordu, yalnızca aleti olduğu devlet ve sınıf kadar devrimci ve ilerici olabilir.

Ordunun ya da ordunun bir bölümünün egemen sınıfın aracı olmayı bırakması, ordunun kendisinden kaynaklanmaz (emirlere itaat etmeyi reddetmek, ordunun yapısına aykırıdır), ülkedeki genel siyasal ve toplumsal du-

rumun ordudaki etkisinden kaynaklanır. Ülkedeki yüksek düzeyde sınıf savaşımı, orduyu aynı şekilde etkileyecektir. Belki yalnızca ülkedeki bütün diğer toplumsal kurumları etkilediği gibi daha doğrudan etkileyecektir. Sınıf savaşının iç savaşa yükselmesi, orduyu da içine alan tüm toplumsal kurumlarda bir bölünmeyi getirecektir.

Aynı mantık az gelişmiş ülkelerdeki askersel darbeler ve askersel diktatörlükler için de geçerlidir. Askersel darbeler çoğu kez "devlet darbeleri"dir. Bu durumda darbeler "devleti elinde tutan egemen sınıfın kendi arasındaki iktidar kavgasını yansıtır. Bu kavgada belirleyici olan devlet mekanizması içindeki güçler dengesi- dir." (Emine Engin, *Afganistan Devrimi*, s.26) Egemen sınıfların çeşitli kesimleri arasındaki bir mücadeleyi temsil etmek yerine, askeri darbeler egemen sınıfın "at değiştirmesi" ya da yöntem değiştirmesi biçiminde de olabilir.

Öte yandan, gerçek devrimlerin askeri darbeler biçimini alması ya da askeri darbeler olarak görünmesi de olanaklıdır.

"Ancak, ezilen sınıflardan yana, geniş yığınların katılımıyla gerçekleştirilebilecek radikal değişiklikleri savunan devrimci görüşlerin eski devlet aygıtı içinde güçlenebilmesinin tek yolu, yığınların psikolojisinin, devrimci potansiyelin devlete yansmasıdır. Devrimci görüşler, eski devlet aygıtı içinde yığınlardan kopuk olarak güçlenemez ki bu güce dayanıp, 'yığınlardan kopuk', darbe yapsınlar. Bu nedenle devrimci darbeler, ya küçük bir gurubun, kolayca bastırılacak başarısız girişimidir, ya da biçimsel olarak, örneğin, bir askersel darbeye benzese de gerçekte örgütlü öncüsünü ordu içindeki küçük burjuva devrimci asker kadroda yaratan bir devrimdir. Tarihte, bu tür örnekler; ertesini günü yığınları sokağa döküp, kendilerinin nesnel olarak temsil ettikleri potansiyeli patlatmışlardır. Nasıl İran'da devrim özne molalarda bulduysa, ordu içindeki devrimci subaylarda da bulabilir. Böyle durumlarda iktidarı alışı biçimiyle darbe görünümünde, ama özünde küçük burjuva asker kadroların öncülüğünde devrim söz konusudur. (Küçük burjuva devrimcilerinin öncülüğünde devrimin geleceği ayrı bir konudur.)" (Emine Engin, *agy*, s.26)

Bütün bu durumlarda ve genel olarak, ordunun üstünlüğü, az gelişmiş kapitalist ülkelerin siyasal yaşamında oynadığı açık ve etkin rol burjuva erkini ve bu ülkelerdeki burjuva devletlerin iflasında, dengesizliğinde ve gerici karakterinde, sınıf savaşının yüksek düzeyinde saklıdır. Kendi ülke ekonomilerini geliştiremeyen, hatta burjuva demokratik siyasal kurumları geliştiremeyen Türkiye ve tüm büyük Latin Amerika ülkelerindeki gibi burjuvazi, tekrar tekrar doğrudan askeri ve faşist diktatörlüklere başvurur.

Engels'in 1870'de Almanya için söyledikleri bu ülkeler için de geçerlidir:

"Geç kalmış olmak Alman burjuvazisi için talihsizliktir... O, diğer Batı Avrupa ülkeleri siyasal olarak çöküş dönemine girerken çiçekleniyor... Üç Avrupa ülkesinin yüksek düzeyde artan karşılık ilişkisinden dolayı, bugün Almanya'da burjuvazi için burjuva erkini, bu erk İngiltere ve Fransa'da yararlılığını tüketikten sonra, rahat bir biçimde yerleştirmek artık olanaksızdır." (Engels, "Almanya'da Köylü Savaşına Önsöz", *Seçme Yapıtlar*, s.241)

"Artık sürekli bir burjuva üstünlüğünü kurmak çok geçtir. Büyük ölçekli endüstri ve onunla birlikte burjuvazi ve proletarya öyle bir dönemde geliştirdi ki, hemen hemen burjuvaziyle aynı zamanda proletarya da siyasal sahneye bağımsız olarak çıkabildi. Sonuçta iki sınıf arasındaki mücadele, burjuvazi tam ve üstün bir siyasal güce erişmeden önce başladı." (Engels, *Tarihte Zorun Rolü*, s. 96-97)

Böyle ülkelerde burjuvazi yalnızca birşeyi tam yapabilir:

"İşçiler kıvılcıdamaya başlar başlamaz, vahşice saldırmak." Büyük oranda

bunu başarabilirler ve daha büyük emperyalist kardeşlerinden yardım alabildiklerinden dolayı erklerini koruyabilirler.

Bu bizi yukarıda sözünü ettiğimiz gelişme düzeyine ulaşan kapitalist ülkelerde ordunun gerici yapısıyla ilgili başka bir noktaya götürür. Bu orduların silahları, eğitimleri ve örgütsel biçimleri giderek artan oranda büyük emperyalist güçlerden doğrudan ya da dolaylı olarak ithal edilmektedir. İthal edilen silahlar F-16 avcı uçaklarından, Super Etendardlar ve Stinger füzelerden nükleer bomba üreten maddelere kadar herşeyi içeriyor. (Arjantin, Pakistan, Hindistan, Brezilya ve Irak halihazırda nükleer silah üreten ya da üretmeye hazır durumda olan az gelişmiş ülkeler arasındadırlar.) Bu açıdan da az gelişmiş ülke orduları dünya çapında burjuva ordularının gerici karakterinden pay alıyorlar.

Aynı şey bu ülkelerdeki askersel harcamaların korkunç yükü düşünülürken de geçerlidir. Çoğu durumda bu az gelişmiş ülkelerde askeri harcamalara ayrılan gayri safi milli hasılanın payı, büyük emperyalist ülkelerde askersel harcamalara ayrılan gayri safi milli hasılanın payının üstündedir.

Bu harcamalar, "ileri" emperyalist ülkelerde gerici ve geri çekici bir rol oynamakla birlikte, o kadar ileri olmayan, böyle bir harcamayı ülkenin ekonomik gelişmesini sakatlamadan yapabilecek ekonomik temele sahip olmayan ülkelerde çok daha gerici ve geri çekici bir rol oynamaktadır.

Şimdi az gelişmiş kapitalist ülkelerde ordu üstüne söylediklerimizi kısaca özetleyelim:

1. Ordu devletin bir aracıdır, karakteri, devletin karakteri tarafından belirlenir. Aracı olduğu devlet kadar gerici ya da ilerici olur.

2. Kapitalist gelişmenin orta derecede bir gelişmeye ulaştığı ülkelerde, ordunun şu nedenlerle üç kat gerici olduğu söylenebilir: Bir nedeni, burjuva devletlerin ve yerli burjuvazinin gerici karakteridir. İkincisi, burjuvazi ordusu, işçi sınıfı ve halka saldırmak için doğrudan, fiziksel olarak ve vahşice kullanır. (Türkiye ve Latin Amerika orduları bunun klasik örnekleridir) Son olarak, bu orduların silahları, eğitim ve örgütsel biçimleri emperyalist ülke ordularından ithal edilir. Yalnızca kendi başına gerici değildirlir, aynı zamanda onları ithal eden ülke ekonomilerinde oynadıkları geri çekici etki nedeniyle de gericidirlir. Silah ithali bu ülkeleri büyük emperyalist ülkelere daha çok bağladığı için de gerici bir rol oynar.

3. Bu ülkelerde askersel darbeler ve diktatörlükler, hizmetinde oldukları devletin sınıf karakteri ve ülkedeki sınıf savaşının düzeyi açısından değerlendirilmelidir.

III

Türkiye ordusu

Türkiye ordusu ve ordunun Türkiye'de oynadığı role kısaca bakmaya geçerken genel olarak ordu ve devlet, burjuva ordusu, az gelişmiş kapitalist ülkelerde ordunun rolü üstüne söylediklerimizi akılda tutmak gerekiyor.

Ayrıca yazıya girerken sözünü ettiğimiz bugünkü durumun üç özelliğini de ele almak zorundayız. Bu özellikler şunlardır:

— Devletin "demokrasiye dönüşü" ve orduların "kışlalara" dönüşü,

— Orduyu modernleştirmek için yürütülen yoğun kampanya,

— Ordunun artan sınır eylemleri.

Ordunun kışlalara dönme hızı ve kışlada ne kadar kalacağı herşeyden önce ülkedeki sınıf mücadelesinin düzeyine bağlıdır. Burjuvazi başka araçlarla erkini sürdüremediği, ekonomiyi geliştiremediği, burjuva siyasal kurumları kuramadığı sürece ordu "sömürülen sınıfı baskı altında tutmak" için doğrudan ve açık

bir rol oynamayı sürdürecektir. Burjuvazinin başka bir seçeneği yoktur.

Son 30 yıldır Türkiye'de ordunun örgütsel yapısı, devletin iç düşmanlara karşı savaş rolünün üstünlüğünü yansıtmaktadır.

İç savaşa dönük örgütlenmenin yasal ve yasal olmayan biçimleri bir arada kullanılmaktadır. Yasal görünümü bölümlerin bir bölümü şunlardır:

1. Büyük kentlerdeki ve işçi yataklarındaki "garnizon" örgütlenmesi güçlendirilmekte ve bu garnizonlar bütün savaş planlarını halka karşı yapmaktadırlar. (İstanbul'da III. kolordu, Ankara'da IV. kolordu gibi).

2. Jandarmanın genel kumandanlığına bağlı özel komando birlikleri işçi yataklarında üstlendirilmektedir.

3. Kara kuvvetleri komando birlikleri esas olarak halka karşı hazırlanmaktadır.

Kullanılan "yasa dışı" biçimlere ise en güzel örnek Özel Harp Dairesi'dir. Bu örgüt yalnızca ordu içinde değil, sivil kesimler içinde de gizli olarak örgütlenmekte, sivil kişileri iç savaş için eğitmekte ve şimdiden "karşı-devrimci" unsurlar için gizli silah depoları hazırlamaktadır.

Silahlı kuvvetlerin teknik örgütlenmesindeki bu değişiklik, subayların sosyal kökenlerinin biçimindeki değişikliğe paralel olarak yürümüştür.

Silahlı kuvvetlerin teknik örgütlenmesinde ve sosyal bileşimindeki değişikliğe ek olarak ordudaki ideolojik eğitimin vurgu yönleri de değişmiştir. Daha önceleri vulgar Türk milliyetçiliği ve yurtseverlik duyguları güçlendirilirken, bugün buna ek olarak daha açık bir sınıfsal ideolojik eğitime ağırlık verilmektedir.

12 Eylül'ün tek alternatifi, burjuvazinin ekonomik bunalımı yenmedeki "başarısı"dır. Ama o bunu yalnızca emperyalist olarak yapabilir! Ancak diğer ülkeler üstünde kendi egemenliğini ve baskısını kurarak, ordusunu diğer devletler ve halklara karşı kullanarak emperyalist olabilir.

Burjuvazi "başarsa" da başarmasa da fiyatını ödeyecek olan Türkiye işçi sınıfı ve halkıdır. Burjuvazinin yarın savaşlarda, "barış operasyonları"nda savaşmaya zorlanan ve ölen onların oğulları ve kızları olacaktır. Burjuva erkini güçlendirmek için varolan faşist terörün çizmesiyle sürekli olarak yüzyüze geleceklerdir.

Bu ikilemden tek kaçış, burjuvaziyi, devletini ve ordusunu devirmek için devrimdir.

Geçerken şunu söyleyelim. Burada ordunun kışlasına döneceği ve orada bir süre kalacağı varsayımı üstünde konuşuyoruz. Bu varsayımın gerçekleşeceğini düşünsek bile ordu hâlâ kışlasından gerici burjuva devletin bekçisi olma rolünü sürdürecektir. Türkiye gibi bir ülke için "demokrasiye dönüşü" ve ordunun kışlasına dönmesi çok göreceli birşey olabilir.

Türkiye ordusunun modernizasyonu sorununa geri dönersek, aşağıdaki noktaları ele almak gerekiyor:

1. Bu modernizasyon ülke ekonomisi ve halkı için korkunç bir yükür.

Türkiye bütçesinin %20'si savunma harcamalarına ayrılmaktadır. 1983'te savunma bütçesinin toplam tutarı 444 milyar TL'yi bulmuştur. 120.000 civarındaki jandarmanın güçlerine yapılan harcamalarla bu tutar 522 milyar TL'ye ulaşmaktadır. Bu rakamlar, yıllık ulusal bütçenin %25'ini ve gayri safi milli hasılanın %5'ten fazlasını oluşturmaktadır. (NATO'nun 16 Ulusu, Ocak 1983) Kişi başına düşen gelir 1200 dolarken, kişi başına düşen silahlanma harcamaları yaklaşık 75 dolardır. Bu NATO ülkeleri içinde en yüksek tutardır.

Bu rakamlar, Marks'ın dediği gibi ordunun kapitalist toplumun en pahalı kurumu olduğunu doğruluyor.

Bunun dışında bu modernizasyon için gerekli olan malzemenin çoğu, emperyalist ülkelere, özellikle ABD'den ithal edildiğinden bu, Türkiye'nin büyük

emperyalist güçlere ekonomik ve askersel bağımlılığı arttırıyor. Özel olarak da Türkiye'nin uluslararası emperyalist ağı ekonomik ve askersel entegrasyonunu ilerletiyor.

2. Resmi propagandaya göre Türkiye ordusunun modernizasyonu ve bölgedeki "operasyonları" hem Türkiye adına, hem de geri kalan Batı dünyası (yani kapitalist ülkeler) adına yürütülmektedir. Resmi propaganda, Türkiye'nin komünizme ve yıkıcılığa karşı "tampon" ya da "cephes" olduğunu söylemektedir. Örneğin, Nurettin Ersin NATO dergisine verdiği bir demeçte şöyle diyor:

"Türkiye'nin güçlerini modernleştirmede ve savunma kapasitesini güçlendirmede ona yardımcı olmak, yalnızca Türkiye için değil bağlaşıkların tümü için güvenliği arttıracak borcu geri ödenecek bir yatırım olarak düşünülmelidir. Diğer bir sözle, eğer Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yüksek düzeyde kalifiye insan ögesi modern silahlarla donatılırsa, İttifak'ın bu duyarlı bölgesinde NATO çok güvenilir bir deterrence kapasitesine, savaşta çok etkili bir savunma gücüne sahip olacaktır." (NATO'nun 16 Ulusu, Ocak 1983)

Türkiye'nin gerici ve iflas etmiş durumda olan burjuvazisinin benimsediği bu stratejinin tehlikeleri açıktır. Bu stratejiye göre, sosyalizm ve batılı emperyalist ülkeler arasındaki çatışma sürdükçe ülke savaşın eşliğinde olacaktır:

"Ülkenin stratejik konumunu satışa çıkarma siyaseti bölgede sürekli bir gerilim, tehlike, Sovyetler Birliği ile Batı arasında savaş olasılığı olduğu sürece 'satış gücü'ne, 'kredi'ye sahiptir. O yalnızca, savaş tehlikesinin yoğunluğu, keskinliği ölçüsünde 'başarılı'dır. 'Sonul başarısı' da savaş gerektirir."

"Bu leş kargalığı düzeyine yükseltilmiş bir iflastır". (İşçinin Sesi, sayı:264, s.10)

3. Ordunun bu modernizasyonunun ve modern silah birikiminin yanısıra Türkiye'nin yarım milyon dolayında sayısal olarak güçlü bir orduya sahip olduğunu da belirtmek gerekir.

Modern askersel teknolojinin ortaya çıkışının teorik ve tarihsel olarak orduda insan unsurunu, yani tabandaki askeri önemsizleştirdiğini gördük. Başka bir sözle, nasıl modern endüstri teknolojisi fabrika işçisini ucuz ve harcanabilir bir işçi statüsüne sokuyorsa, aynı şekilde modern askersel teknoloji de askeri ucuz ve harcanabilir yapıyor. Endüstride teknoloji endüstri yedek ordusunu üretir. Onun askeri alandaki paralel ürünü, tabandaki askerleri toplan ağzına koymaktır. Kısaca, eğer Türkiye herhangi bir ciddi savaşa katılırsa bu savaş, binlerce Mehmetçiğin hayatına malolacaktır. İran-İrak savaşı yakın bir örnektir.

Hangi yönden bakarsak bakalım Türkiye ordusunun modernizasyonu, Türkiye halkı için büyük bir tehdit unsurudur.

Böyle olduğu da ordunun, Türkiye sınırlarında, özellikle de İran-İrak sınırında oynadığı aktif rolden bellidir. Bu artan aktifliğin nelere yol açacağı şimdiden bellidir. Sınır "operasyonları" savaşın tohumlarını taşıyor. Ama sorun bundan da ciddidir. Bu yalnızca "ufak" bir savaşın başlaması ve bitmesi sorunu değildir. Sorun bölgede bir dizi savaşların ya da genel bir savaşın başlamasıdır. Türkiye, İran, Irak ya da bölgedeki diğer ülkelerin basitçe savaşa başlayabileceğini, karşıdan tepki gelmezsiniz, ya da Sovyetler Birliği ve ABD'yi dışarıda bıraksak bile, bölgedeki diğer ülkelerin müdahalesi olmaksızın savaşı "kazanabileceğini" kim düşünebilir?

Bu senaryo çok kötüyse, alternatifin ne olduğunu tekrar soralım. "Tercih edilebilir" alternatif ya da "optimist" senaryo, Türkiye dahil bölgedeki ülkelerin görüşmeler, diplomasi ve yeni bir statüko sağlayacak "sınırlı operasyonlar"la bir çeşit anlaşmaya ulaşmasıdır. Bu bölgedeki burjuva devletlerin geçici olarak korunması ve güçlenmesi anlamına geleceği için çelişkileri derinleşen,

patlamayı bir süre için engelleyen gerici, karşı-devrimci bir statüko olacaktır.

Hem Türkiye, hem de bölgedeki halklar için militarizmden, militarist bekcilikten, askersel harcamalardan, sürekli savaş tehdidinden tek kaçış yolu devrimdir. Bu, ölüm kalım sorunudur.

IV

Komünistlerin tutumu

Tüm bunlar gösteriyor ki, komünistlerin birinci görevi, burjuva ordusunun gerici yapısı ve rolünü anlamak ve açığa çıkarmaktır. Bu propaganda ordunun hem ülke içinde işçi sınıfının mücadelesi, hem de ülke dışında burjuva yayılmacılığı ve saldırının aracı olarak oynadığı rol göz önünde tutularak yapılmalıdır. Bu görev, az gelişmiş ülkelerin komünistleri için de aynen geçerlidir.

Bunun ötesinde onların burjuva ordusu ve burjuva devletiyle ilgili temel bir görevi de, orduyu ve devleti çözülmeye, parçalanmaya götüreceği olan koşulları yaratmaktır. Buna giden yol, işçi sınıfı ve halkın bilinç düzeyini yükseltmek, onları devrimci sınıf savaşına çıkarmak ve örgütlenmektir. Yalnızca bu mücadelenin ulusal direniş ve isyan düzeyine çıkarılmasıyla ordunun bölünmesi ve parçalanması olanaklı olur.

Bu salt ordu içinde çalışarak gerçekleştirilemez. Bu ne orduyu "demokratikleştirme" kampanyasıyla, ne de orduyu içeriden bölmek için yürütülen konspirasyonel çalışmayla sağlanamaz.

Ordunun yapısı nasıl yalnızca devletin bir aygıtı ve sınıf mücadelesinin etkilerine açık bir kurum olarak anlaşılabilir yorsa, ordudaki komünist çalışma da yalnızca sınıf mücadelesinin devlete karşı genel devrimci eylemin bir parçası ve bir bütün olarak, toplumda sürüp giden sınıf savaşının düzeyi ve yoğunluğuna bağlı bir parçası olarak görüldüğünde bir anlam kazanabilir.

Ordunun bölünmesi ve parçalanmasının sınıf savaşının en yüksek aşamasında ulusal çapta ayaklanma ve iç savaş aşamasında meydana gelen birşey olduğunu söyledik.

Bu, mücadele o aşamaya ulaşana kadar komünistlerin orduda çalışmaya caktıkları anlamına gelmez. Bu yalnızca, o aşamaya kadar komünistler çalışmalarının önemli sonuçlar doğurmasını bekleyemezler demektir. Karşıt bir yaklaşım, karşıt beklentiler, umutsuz, soyutlanmış eylemlere ya da moralsizliğe götürür.

İşçi sınıfını ve halkı baskı altında tutma işlevi taşıyan bir kurum olan ordunun demokratikleştirilmesi onun parçalanmasından ayrı düşünülemez. Hele Türkiye gibi bir ülkede bu daha büyük bir ağırlıkla geçerlidir. Ancak şu acil istemler ileri sürülebilir ki bunlar da demokratikleştirme değildir:

1. Herşeyden önce ordunun siyasal yaşamdan tamamıyla çekilmesi. Ordunun kışlalara çekilmesi.

2. Eylül 1980'den bu yana terörden sorumlu tüm askersel emir-komuta zincirinin kovuşturulması ve cezalandırılması. Bunun General Evren'den başlayarak Türkiye'deki son askeri hapishanenin son işkencecisine kadar uzanması.

3. Ordunun özgürce seçilmiş sivil bir hükümete bağımlı kılınması. Parlametoda tartışılan ve karara bağlananlar dışında askeri "operasyonlara" son verilmesi.

4. Ordudaki ulusal ve etnik ayrımcılığa son. İlke olarak herkesin oturduğu yere yakın bir birlikte askerlik yapma hakkı.

5. Tüm silahlı güçlerin Kuzey Kıbrıs'tan derhal çekilmesi.

6. Bedelli askerliğe son.

Bunların tümünün başarılması gerçekte Türkiye ordusunu demokratikleştirecek değildir. Ancak bunlar bile Türkiye'de bugün devrimsiz gerçekleştirilemez. Bu gerçeğin kendisi Türkiye'de devlet ve ordunun ne kadar gerici olduğunu başlıbaşına gösteriyor.